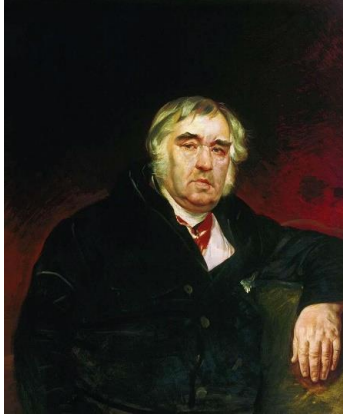




Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət Nazirliyi



F. Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanası



Düşüncələri misralarda gizlənən düha İvan Andreyeviç Krılov

İvan Andreyeviç Krılovun 255 illik yubileyi münasibətilə mərkəzi kitabxanaların uşaq şöbələri, MKS-nin şəhər, qəsəbə, kənd kitabxana filialları üçün hazırlanmış metodik vəsait

Bakı – 2024

Tərtibçi:

Aynurə Əliyeva

**İxtisas redaktoru və
buraxılışa məsul:**

Şəhla Qəmbərova
Əməkdar mədəniyyət işçisi

Düşüncələri misralarda gizlənən düha - İvan Krilov: İvan Andreyeviç Krilovun 255 illik yubileyi münasibətilə mərkəzi kitabxanaların uşaq şöbələri, MKS-nin şəhər, qəsəbə, kənd kitabxana filialları üçün hazırlanmış metodik vəsait / Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi, F. Köçərli ad. Respublika Uşaq Kitabxanası; tərt.ed. A.Əliyeva; ixt.red. və burax.məsul Ş. Qəmbərova ; - Bakı : F. Köçərli ad. Respublika Uşaq Kitabxanası, 2024. - 17 s.

©F. Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası, 2024

Giriş

Rus ədəbiyyatında və ümünilikdə dünya ədəbiyyatında özünəməxsusluğu və təkrarsızlığı ilə dərin iz buraxan, qələmi ilə ədəbiyyata böyük töhfələr bəxş edən ədiblərdən biri də İvan Andreyeviç Krılovdur. Krılovun qayəsi sadə, düşündürücü, qısa, aydındır. Krılovun bir çox mənalı, hakimənə cümlə və fikirləri artıq atalar sözü kimi rus dilinə daxil olmuşdur. Bu il böyük rus şairi, təmsilçi, jurnalist İvan Andreyeviç Krılovun 255 illik yubileyi qeyd olunur. Ədibin yubileyi münasibətilə işlədiyimiz bu vəsait iki hissədən ibarətdir. Birinci hissə “*Rus ədəbiyyatının təkrarsız dühası*” adlanır. Bu hissədə İvan Andreyeviç Krılovun həyat və yaradıcılığından bəhs edilir. İkinci hissə “**Təkrarsız təmsil ustadı**” adlanır və kitabxanada keçiriləcək tədbirlərdən söhbət açılır.

Həyat və yaradıcılığı

Böyük rus şairi, təmsilçi, jurnalist İvan Andreyeviç Krılov 1769-cü il fevralın 13-də Moskva şəhərində anadan olmuşdur. On dörd yaşından yaradıcılığa başlamış və bir çox satirik əsərlər yazmış Krılova ədəbiyyat aləmində böyük şöhrət qazandıran gözəl təmsilləri olmuşdur. O, sistemli təhsil almış, müstəqil olaraq ədəbiyyatı, riyaziyyatı, fransız və italyan dillərini öyrənmişdir. 1782-ci ildə əyalət mülkədarlarının adətlərini təsvir edən “Qəhvədan” adlı komik operasını yazmışdır.

Krılova qədər təmsil yalnız uşaq şeiri, yüngül və əyləncəli bir məşğələ hesab olunurdu. O, isə təmsili çox ciddi bədii bir əsər səviyyəsinə qaldırdı, ona hörmət qazandırdı və yaratdığı orijinal-klassik təmsilləri sayəsində məşhur bir şair oldu.

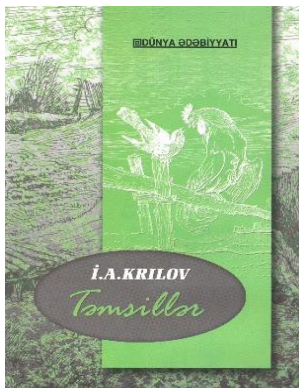
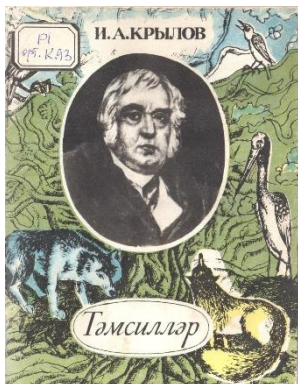
Rus xalqının ən böyük simaları, məsələn, böyük şair A.S.Puşkin, məşhur tənqidçi Belinski, yazıçı Qoqol və başqaları Krılovun həqiqi bir xalq sənətkarı olduğunu qeyd etmişlər, hətta

Qoqol onun təmsillərini “rus xalqının hikmət kitabı” adlandırmışdır. Xalq ədəbiyyatı ilə yaxından tanış olan, rus xalqının zəngin danışıq dilini dərindən bilən Krılov öz təmsillərini hamı üçün anlaşılacaq canlı bir dildə yazmışdır. O, rus xalqının atalar sözlərindən, məsəllərindən, nağıllarından istifadə edərək öz təmsillərini xalq ruhuna yaxınlaşdırmışdır. Krılovun təmsillərində iki xüsusiyyət vardır: tənqid və nəsihət. Onun təmsillərinin bir çoxu öz dövrünün ictimai nöqsanlarını, ayrı-ayrı hadisələri və tək-tək adamları tənqid edir. O, şeirlərindən birində deyirdi: “Yeri düşəndə nöqsanları qamçılamaqdan xoşum gəlir”. Nöqsanları qamçılamaq Krılovun təbiətində idi. Tülkü, qurd, aslan, ayı və s. simasında oxucunun gözləri qarşısında müxtəlif insanlar, insan qrupları və insan sinifləri gəlib keçir. Çar məhkəmələrindəki ədalətsizlik “Kəndli və Qoyun”, hakimlərin xalqın dərindən xəbərsizliyi “Balıqların rəqsi”, qüvvətliyə azgınlığı “Qurd və Quzu”, “Qurd və Duma”, varlıların nankorluğu “Donuz palıd ağacı altında”, “Yarpaqlar və Köklər” və s. həmin heyvanların simasında ifşa olunur.

İvan Andreyeviç Krılov 1844-cü ilin 24 noyabrında Peterburqda vəfat etmişdir.

İvan Andreyeviç Krılovun şəxsiyyətini və qələmini oxuculara çatdırmaq məqsədilə kitabxanada müxtəlif tədbirlər keçirilir. Tədbirlər yazıçının əsərlərini oxuculara mənimsətmək və sevdirmək üçün nəzərdə tutulur. Bu tədbirlərdən biri də, məhz kitab sərgisidir. Sərgidə sözügedən yazıçının müxtəlif adda kitabları və seçilmiş əsərləri geniş yer alır. Yazarın öz əsərləri ilə yanaşı, onun özü və əsərlərindən bəhs edən müxtəlif ədib və tanınmış şəxslərin kitabları və sitatları da sərgidə yer tutur. Sərgi müxtəlif başlıqlarla “Təmsilçiliyin banisi İvan Krılov”, “Dünya ədəbiyyatı tarixində özünə məxsusluğu ilə seçilən şair”, “Ölməzliyə aparan qələm ustası İvan Krılov”, “Həmişə yaşar

yazıçı İvan Krılov”, “Düşüncələri misralarda gizlənən düha” və digərləri ilə bəzədilir.



Görkəmli şəxsiyyətlər İvan Krılov haqqında

İvan Andreyeviç Krılovun ruhunda böyük bir xalqın ruhu ifadə olunmuşdur; onun həyatında milyonların həyatı əks olunmuşdur. Buna görədir ki, bütün təmsilçi şairlər böyük bir şöhrətə sahib olduqları halda indi unudulmuşlar, bəziləri isə hələ öz sağlıqlarında nəzərdən düşmüşdülər. Krılovun şöhrəti isə böyük və qüdrətli rus xalqının ahəngdar və zəngin dili durduqca daha da artacaq və rəvnəq tapacaqdır.

Belinski,
rus tənqidçisi

Onun ibrətli hekayələri xalqın sərvətidir və xalq müdrikliyindən ibarət kitabdır.

Qoqol,
rus yazıçısı

Rus ədəbiyyatında Krilov baba öz şərəfli yerini tutur və o, ölməz təmsillərini məktəblilərə yenidən nəql edir.

Nikolay Tixonov,
rus şairi

Böyük rus təmsilçisi İvan Andreyeviç Krilovun yubileyi ilə əlaqədar kitabxanalarda keçiriləcək tədbirlərdən biri də, “*Düşüncələri misralarda gizlənən düha*” adlı **şeir müsabiqəsidir**. Kitabxanaçı ilk olaraq şairin bir neçə şeir kitabını məktəblilərə təqdim edir. Məktəblilər müəyyən etdikləri şeiri əzbərləyərək təyin edilmiş tarixdə kitabxanaya gəlirlər. Qonaqlar və münisflər öz yerini aldıqdan sonra kitabxanaçı hamı salamlayaraq tədbirə keçid alır. O, ilk olaraq İvan Andreyeviç Krilovun həyat və yaradıcılığından, onun ömür yolundan, əsərlərindən və kitablarından söhbət açır. Nəfis şəkildə nəşr olunmuş kitablar hamı tərəfindən rəğbətlə qarşılanır.

Kitabxanaçı: Böyük rus təmsilçisi İ.A.Krilovun bu kitabda toplanan təmsillərinin əsas xüsusiyyətləri onların tənqid və nəsihətdən ibarət olmasıdır. Bu təmsillərdə gərgin əməyin, çalışqanlığın, düzlüyün, yaxşı əməllərin, mərdliyin həyatda ən vacib olduğu dönə-dönə aşılır. Kitabxanaçının fikirlərindən sonra iştirakçılar səhnəyə yaxınlaşıb öz şeir töhfələrini qiraətli bir şəkildə deməyə başlayırlar.

I iştirakçı şairin “Ağacın söhbəti” adlı təmsilini söyləyir.

Alma, palıd, şam ağacı hal ilə,
Eylədilər bəhs bu minval ilə:

Başladı tərifə palıd qamətin,
Öydü özün, zorbalığın, halətin.

-Yetməz olur-söylədi-dağlar mənə,
Layiq olur fəxr edə bağlar mənə.

Az qala başım yetişə göylərə,
Şax budağım kölgə salır hər yerə.

Əssə külək, qopsa da tufan yenə,
Əyməyə əsla gücü çatmaz mənə.

Canlıcadır, zorbacadır baldırım,
Sındıra bilməz məni heç ildırım!

Alma ağacı ona verdi cavab:
- Eyləmə tərif özünü, ey cənab!

Zorbadır hərçənd ki, qəddin sənin,
Yox mənə tay olmağa həddin sənin!

Səndə bitir bir neçə vecsiz qoza,
Ancaq o da qismət olur donquza.

Məndə vəli, yaxşı, gözəl alma var,
Rəngini hər kim görə heyran qalar.

Dadlı, lətifətli, məlahətlidir,
Saplağı incə, özü ləzzətlidir...

Şam ağacı bildi bu keyfiyyəti,
Söyədi:-Bəsdir, buraxın söhbəti,

Boş danışığından nə çıxar, ay balam.
Qış günü siz çıplaq olursuz tamam,

Leyk mənim qışda dəxi yaz kimi,
Yaşıl olur paltarım atlas kimi.

Lazımam ev tikdirən insanlara,
Həm dirəyəm, həm qapı eyvanlara.

Qış sobada xalq məni yandırar,
Mənfəətim xalqa mənim çox dəyər...

İkinci iştirakçı “Eşşək və bülbül” şeirini deməyə başlayır.

Nəqlidir bülbülü görüb eşşək,
Dedi: “Qəlbimdə vardır üqdəyi-şəkk.
Xalq edər sövtü, ləhcəni tərif,
İstərəm mən həm eyləyim tövsif.
Ey olan hüsnü-sövtə məruf!
Eylə bu şəkk üqdəsin məksuf.
Xalq əqvalı ta ola məlum,
Sidqü kizbini mən edim məfhum.
Et bu dəm bir nəvayi-xoş avaz,
Qıl qəbul iltimasım, eyləmə naz.
Eşşəyin iltimasın ol bülbül,
Çün qəbul etdi, eylədi qülgül.
Guşini tutdu xər ki, çün nasus,
Özü həm durdu sakitü salus.
Eşidib sövt nəğməsini tamam,
Dedi: “Səd heyf, heyf, heyf müdam!
Gərçi aləm içindəsən məşhur,
Şöhrəti-kizbə olma sən məğrur!
Nəğmədə nəqs çox və leyk, əfsus!
Sənə təlim etməyibdi xorus.
Nə xoşavazdır, xorusi-səba,
Qəlbi şad eləyir qılanda səda!..”
Bülbülə sözləri edib təsir,
Dedi: “Xoşdur sənə həmişə nəfir!
Ləhni-sövtim edər cahana əsər,
Sənə təsir etmədi, ey xər?!”
Bülbül azürdə eylədi pərvaz,
Bu misal ilə çox olur pərdaz!
Ol kəsin halı matdır heyran,
Özü aqıl, mürəccəhi nadan!
Bizə xaliq ola müinü pənah,
Cahil hakim edəndə əmri-təbah!

III iştirakçı “Aslan və ağcaqanad” şeirini söyləmək üçün səhnəyə yaxınlaşır.

Təhqir etmə zəifi, gücsüzə gülmə, utan!
Zəiflərin gücünü görmədisə, qorx ondan!
O qədər də qürurla güvənmə qüvvətinə,
Eşitmişəm keçmişdə mən belə bir əfsanə:
Aslan nələr çəkməmiş kiçik Ağcaqanaddan,
Kin və nifrət göstərdi ona bir gün bir Aslan.
Ağcaqanad hirsləndi, dözmədi bu təhqirə,
Qüvvətini toplayıb hücum etdi o şirə.
Vızıldadı, çünki o boruçalın əsgəridir,
Düşməni çarpışmağa çağırırdı, bu hünərdir!
Aslan güldü, o isə möhkəm durdu sözündə,
Vızıldadı Aslanın qulağında, gözündə.
Fürsət seçdi, vermədi aman kinli düşmana.
Qartal kimi şığırdı o qudurğan aslana.
İynəsini batırıb sordu onun qanını,
Çırpındı quyruğıyla vursun boruçalını.
Ağcaqanad qorxmadı, yerini tez dəyişdi,
Qondu onun alınına, zəli kimi qan içdi.
Şir başını tərپətədi, quyruğunu oynatdı,
Hər iynəsi Aslana kəskin ox kimi batdı.
Sancdı onun ağzını, qulağını, burnunu,
Nərildətdi Aslanı, qeyzə gətirdi onu.
Şir qıcadı dişini, acıqlı nərəsindən
Tirim-tirim titrədi orman, qaya, çöl, çəmən.
Bu nərədən heyvanlar qalxaraq tez ayağa,
Bir başqa dəhşət ilə başladılar qaçmağa.
Sanki, daşqın sel gəlir, ya sönməz bir yanğın var,
Kiçik ağcaqanaddan qopdu bu fısıqırlar.
Çox dartındı, çırpındı, qüvvətdən düşdü aslan,
Qucaqlayıb torpağı, sülh istədi düşməndən.
Boruçalın qəhrəman ona sülh etdi əta,
Axilles ikən dönüb Omir oldu o, həтта.

Vızılıtlı ilə uçdu, aslanı endim, deyə,
Bu zəfər nəğməsini yaydı bütün meşəyə.

Beləliklə, təxminən 10-12 iştirakçı növbə ilə əzbərlədikləri şeirləri söyləyirlər. Münsiflər heyəti şeir müsabiqəsinin qaliblərini müəyyənləşdirdikdən sonra onlara diplom təqdim edilir. Həmçinin qaliblərə hədiyyə və şairin müxtəlif adda şeir kitabları verilir.

Kitabxanada keçiriləcək ənənəvi tədbir forması kimi kitab müzakirəsi də keçirilə bilər. Oxucuların istəyini nəzərə alan kitabxanaçı oxucularla birgə İvan Andreyeviç Krilovun “Təmsillər” adlı kitabını müzakirə edə bilər. Kitabxanaçı əvvəlcə adı çəkilən bu kitab haqqında məlumat verir:

Kitabxanaçı: Böyük rus təmsilçisi İvan Andreyeviç Krilovu oxucuları Krilov baba çağırır. Onun təmsillərinin sənətkarlıqla əks etdirilmiş qəhrəmanlarına - hər bir uşağa tanış müxtəlif heyvanlara və quşlara böyük diqqətlə tamaşa edirlər. Hər kəs uşaqlıq çağlarından, parta arxasından, hələ dəqiq desək məktəbə getməzdən əvvəl Krilovun təmsilləri ilə tanış olur.

İvan Andreyeviç Krilov təmsilçi olaraq qalmamışdır. O, şeirlər, vodevillər də yazmış jurnal nəşr etmişdir. Ancaq onun güclü, qüdrətli istedadı təmsillərdə daha böyük vüsət tapmışdır. Krilova qədər də təmsillər yazılıb. Krilov təmsillərini isə öz sadə, tez qavranan, elə xəlqi yazmışdır ki, hər bir kəs təmsillərdəki gözəl rus ifadələrini asanlıqla yadda saxlayır, rus xarakterini daha da hiss edir. Bu təmsillərdə pis və yaxud yaxşı əhvalatlar elə yığcam, qüvvətli və elə aydınlıqla təsvir edilmişdir ki, kimlərin nəzərdə tutulduğunu aydın görürsən. O, öz təmsillərində gərgin zəhmətin, təvazökarlığın, çalışqanlığın, həyatda əsas olduğunu, ağılın, igidliyin nadanlıq və qorxaqlığa qalib gəldiyini çox böyük mövqedə göstərmişdir. Krilov heç kəsə xeyri olmayan faydasız zəhmətə də nəzər salır:

Bəziləri bu sayaq,

Öyünərək, -qırx ildir-deyir-Xidmətdəyəm mən,
Ancaq bu daş tək ondan olmayıb fayda görə.

(Daş və böcək)

Bütün nəciblikləri məhd edərək, bütün rəzillikləri
qamçılayan Kırlov, özünün qüvvətli şeirinin zərbəsilə
qorxaqlıqları və satqınları belə səciyyələndirir:

O kəsdən ki, bərk qorxur
Həyatda qorxaq fağır,
Sanır hamı o kəsə

Onun gözüylə baxır. *(Siçan və siçovul)*

Kırlovun təmsilləri onun öz sağlığında da geniş surətdə
yayılmışdır. Kırlov öz təmsillərində bizə bütöv bir heyvanlar
silsiləsi göstərmişdir. Lakin heyvanlar dedikdə o, adamları təsvir
etmişdir. Bu şirlər, tülkülər, qarğalar arxasında o, insan
xarakterini göstərmiş, onların nöqsanlarına gah qəzəblə, acı-acı,
gah da yumşaq, xəfif-xəfif gülmüşdür.

Kırlov öz şeirlərində heyvanlar elə sənətkarlıqla təsvir
edilmişdir ki, onlar həmişə canlı təsiri bağışlayır. Görün it
damında yaxalanmış qurd necə təsvir edilmişdir:

Mənim Qurdum özünü küncə qısaraq
Tüklərini qabardır diş qıcıyaraq,
Gözüylə sanki

O hamını birdəncə yemək istəyir. *(Qurd it damında)*

Kırlov ikicə misrada bütöv bir xarakter yaratmağı bacarırdı:

Güclü, qüvvətli bir Qarışqa varmış...
Hətta hörümçəklə tək bacarırmış.

(Qarışqa)

Bu misralara hətta Aleksandr Sergeyeviç Puşkin heyran
qalmışdır.

“Bulud” təmsilində şair çar I Aleksandri həcv edir. 1815-ci
ildə ölkəyə qəhətlik və aclıq üz vermişdi. Xalqa kömək olaraq
heç bir tədbir görməyən çar varlı bir velmoya Pskov vilayətində
qazanlı bir yer bağışlamışdı. Çarın bu hərəkətini Kırlov

susuzluqdan yanan çöllərin əvəzinə dənizə yağış yağdıran buluda bənzədir.

Krılovun təmsilləri çox sadə dillə yazılmışdır. Onun obrazları bu günədək canlıdır və və məişətdə də geniş tanınmaqdadır.

Tədbirin sonunda iştirakçılar Krılovun əsərlərindən hissələr və “iki çəllək” səhnələşdirirlər.

İki çəllək gedirdi: biri dolu, biri boş,
Birinci haysız-küysüz, tıqqırtısı, səsi xoş,-
İkincisi qoparmış eylə gurultu, şivən;
Qaldırımlar titrəyir onun qorxunc səmindən.
Yoldan keçən sıxılır qorxudan bir bucağa,
Bürünür şalban boyu ucalan toz-torpağa.
Gurultulu olsa da, diqqətlə etsən nəzər,
Xeyri yoxdur o səssiz vüqarlı çəllək qədər
Tutduğu işdə hər kim böyük səs-küy qoparır
İnan ki, o adamın faydası, xeyri azdır!

İvan Krılovu və onun əsərlərini oxuculara tanımaq məqsədilə kitabxanada başqa tədbirlər də keçirmək olar. Məsələn, bu məqsədlə kitabxanaçı bir neçə məktəblə sıx əməkdaşlıq edir. O, şagirdləri, xüsusən də, yuxarı sinif şagirdlərini kitabxanaya cəlb etməklə şairin əsərləri ilə tanış edir. Kitabxanaya abunə olan şagirdlər ədibin əsərlərini oxuyur, onun yaradıcılığı ilə yaxından tanış olurlar. Bu vaxt ərzində kitabxanaçı yuxarı sinif şagirdləri ilə İvan Krılovun bir sıra təmsillərini səhnələşdirə bilər. Məsələn: şairin sevilən əsərlərindən biri olan “Kəndli və ilan” təmsili əsasında hazırlanmış səhnəciyi sizlərə təqdim edirik.

Öncə səhnə əsərə uyğun olaraq, dekorasiya hazırlanır. İştirakçılar canlandırdıqları obrazlara uyğun paltarlar geyinirlər. Aparıcı səhnəyə yaxınlaşaraq təmsildən bir hissə deməyə başlayır:

- I iştirakçı:* Bir kəndliyə dedi ilan:
II iştirakçı: -Gəl dost olaq, ay qonşucan!
Heç çəkinmə qaha məndən,
Dəyişmişəm dərimi mən.
İnanmadı kəndli baba
Götürdü bir iri balta.
III iştirakçı: Dedi ona: Əgər dərin
Dəyişsə də, var zəhərin.
Zülmkarlıq etmişən sən,
Öz dərinə hey dəyişsən.
Alınacaq səndə qisas.
Canın olmaz əsəsla xilas.
Mükafatın budur, ancaq,-
Deyib onu əzdi qoçaq.

İvan Krılovu və onun əsərlərini oxuculara tanımaq məqsədilə kitabxanada keçiriləcək tədbirlərdən biri də "Təmsilçiliyin banisi İvan Krılov"

adlı ədəbi-bədii gecədir. Tədbirə Azərbaycanın görkəmli ədibləri; şair və yazıçılar, sənət-söz adamları, tərcüməçilər, oxucular, məktəblilər və ümumilikdə poeziyasevərlər toplaşirlar. Qonaqlar şairin şəkilləri, müxtəlif adda əsər başlıqları və şeir misraları yazılmış çərçivələrlə bəzədilmiş zalda öz yerlərini tuturlar.

I aparıcı: Dəyərli qonaqlar, sizlərin hər birini xoş gördük. Bu gün hamımız Krılovun 255 illik yubileyi münasibətilə onun keçdiyi ömür yoluna boylanırıq. Böyük rus şairi İvan Andreyeviç Krılov erkən yaşdan başladığı yaradıcılığında bir çox komediya və satirik əsərlər yazmışdır. Krılov satirik bir məktəb keçdiyindən təmsilə də satirik bir əsər növü kimi baxmışdı. O, özünəməxsus bir təmsil yaratmış, onu çox yüksək bədii və məfkurəvi bir yükləkliyə qaldırmışdı.

II aparıcı: Krılovun təmsillərində iki xüsusiyyət vardır: tənqid və nəsihət. Onun təmsillərinin bir çoxu öz dövrünün ictimai nöqsanlarını, ayrı-ayrı hadisələri və tək-tək adamları tənqid edir.

Məsələn, “Sazandalar” təmsilində şair, çar I Aleksandr dövründəki dövlət şurasının bacarıqsızlığını ifşa edir. Krılovun təmsillərinin çox böyük məfkurəvi əhəmiyyəti vardır. Krılov öz dövrünün ən irəlində gedən adamlarından idi. O, yoxsulluq içərisində böyümüş və öz istedadı sayəsində həyatda özünə bir mövqə qazanmağa müvəffəq olmuşdu. Yoxsulluq, məhrumiyyət və zəhmətin nə olduğunu yaxşı bilən Krılovda ta uşaqlıqdan varlı siniflərə qarşı bir nifrət yaranmışdı.

I aparıcı: Krılov rus xalqının vətənpərvər bir şairidir. O, rus xalqının qüdrətinə inanır və bu qüdrətə arxalanırdı. Öz vətəninin və xalqının tarixini, mədəniyyətini, ədəbiyyatını və dilini sevən Krılov vətən eşqi ilə çırpınırdı. Krılovun təmsilləri indiyə qədər öz bədii və tərbiyəvi dəyərlərini itirməmişdir və itirməyəcəkdir. Bu təmsillər gözəl və şirin bir dildə, sadə və azadlığa dəvət edirlər. Bu ölməz təmsillərdən hər nəsil yeni bir mənə və hikmət öyrənir, yeni dövrün ifadəsini orda axtarır və tapır. Krılovun təmsilləri həmsəccavandır və oxunaqlıdır.

II aparıcı: Rus xalqının ruhunu ifadə edən, rus xalqının hikmət kitabı olan təmsilləri ilə Krılov Azərbaycan xalqında da böyük bir məhəbbət oyatmışdır. Krılovun sadə və mənalı təmsilləri Azərbaycan yazıçılarının, müəllimlərinin də diqqətini cəlb etmişdir. Ən böyük ədib və şairlərimiz Krılovun təmsillərini tərcümə etməyi, onları məktəblərimizə və xalqımıza çatdırmağı böyük və şərəfli bir iş hesab etmişlər.

I aparıcı: Krılovun təmsillərini Azərbaycan dilinə ilk dəfə tərcümə edən ədiblərimizdən Azərbaycanın maarifpərvər şairi Abbasqulu ağa Bakıxanov, Həsənəli ağa Qaradağlı olmuşdur. XX əsrin sonlarından başlayaraq Krılovun təmsilləri Azərbaycanda dərs kitablarının zینəti olur. Dərs kitabı tərtibatı ilə məşğul olan müəllimlər və yazıçılarımız: Rəşid bəy Əfəndizadə, Abbas Səhhət, M.Mahmudbəyov, Abdulla Şaiq və başqaları Krılovsuz ötüşməmişlər. Krılovun ən gözəl tərcüməsini M.Ə.Sabir və A.Səhhət vermişdir. Bu iki sənətkarın

tərcüməsi böyük rus şairini həmişəlik olaraq Azərbaycan oxucularına sevdirmişdir.

II aparıcı: Krılovun təmsillərini Azərbaycan dilinə tərcümə işində çox əmək sərf etmiş şairlərdən biri də qocaman ədib və müəllimimiz Abdulla Şaiqdir. Abdulla Şaiqin Krılovdan etdiyi ilk tərcümələr onun “Uşaq gözlüyü” adlı əlifba kitabında və M.Mahmudbəyovun “İkinci il qıraət kitabında” dərc edilmişdir. Abdulla Şaiq Krılov təmsillərini tərcümə edərkən yalnız məzmunu deyil, şairin üslub xüsusiyyətlərini, rus məişətinə aid təfərrüatı, adları və s. mühafizə etməyə çalışırdı.

I aparıcı: Krılovun Azərbaycan ədəbiyyatındakı yeri çox şərəflidir. Onun təmsillərinin yeri bədii və tərbiyəvi rolunu böyükdür. Krılov təmsillərinin ədəbi təsirinə gəlincə, onu demək olar ki, təmsil bir ədəbi növ olaraq ədəbiyyatımızda yeni olmasa da, Krılov onun həm bədii, həm də ictimai qiymətini olduqca qaldırdı, onu bir növ canlandırdı. Krılov təmsilə hörmət qazandırdı və bu hörmət üzündən Azərbaycan şairlərində də təmsilə böyük maraq oyandı. Cəlil Məmmədquluzadə Krılovun təmsillərinin dərin ictimai mənasını başa düşərək onun satirasından “Molla Nəsrəddin” jurnalında da istifadə etmişdi. Krılovun təmsillərinin əsas qayəsini qısa və aydın bir şəkildə ifadə etməkdədir:

Olmasaydı cahanda sarsaqlar
Ac qalardı yəqin ki, yaltaqlar.

Ədəbiyyat siyahısı

Təmsillər : Poeziya / İ. A. Krılov ; tərt. ed. T. İbrahimova ; rəs. N. Əliyeva. - Təkrar nəşr, 1944, 1982-ci illər nəşri əsasında. - Bakı : Şərq-Qərb, 2006. - 144 s. - (Dünya Ədəbiyyatı).

Çiçəklər ; Yapalaq və ulaq ; Qarğa və tülkü və b. təmsillər // **Rus şeiri antologiyası** : poeziya. - Bakı : Şərq-Qərb, 2011. - 456 s. : rəngli il. - (Dünya Ədəbiyyatı Antologiyaları).

Sazandalar ; Pişik və bülbül / İ. A. Krılov // Tom Soyyerin macərələri [səs yazısı] / oxuyur Z. Ağahüseynqızı. - Bakı : AzKC 2 sayılı TİM-in səsyazma studiyası, 2002. - 1 ak. - (Danışan kitabxana silsiləsindən). - "Avrasiya" Fondunun maliyyə dəstəyilə hazırlanmışdır.

Qartal və toyuqlar ; Qarğa və tülkü ; Cırcırma və qarınca : təmsillər / İ. A. Krılov // Rus ədəbiyyatı antologiyası. 2 cildə. - Bakı : Avrasiya Press, 2007. – C.1. - S. 26-30.

**Düşüncələri misralarda gizlənən düha
İvan Andreyeviç Krılov**

(metodik vəsait)

**Komputer yığıcı
və dizayn:**

Aynurə Əliyeva

**Ünvan: AZ-1022 Bakı şəh., S. Vurğun küç. 88;
E-mail: info@clb.az.**

İnternet ünvanı: www.clb.az